

Sygn. akt III AUa 1268/15

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lipca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Krystian Serzysko

Sędziowie: SSA Agata Pyjas-Luty

SSA Dariusz Płaczek (spr.)

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Baran

po rozpoznaniu w dniu 21 lipca 2016 r. na rozprawie

sprawy z wniosku **M. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy M. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 12 maja 2015 r., sygn. V U 4360/14

p o s t a n a w i a:

u c h y l i ć zaskarżony wyrok i odrzucić odwołanie.

Sygn. akt III AUa 1268/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 maja 2015r. Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił odwołanie M. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 22 września 2014 r. odmawiającej wnioskodawcy prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytuł zatrudnienia w warunkach szczególnych. W zaskarżonej decyzji z 22 września 2014r. organ rentowy uznał, że wnioskodawca udowodnił na dzień 1 stycznia 1999 r. ogółem 29 lat, 5 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym tylko 10 lat, 11 miesięcy i 29 dni okresów pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny: Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. wcześniejszą decyzją z dnia 4 czerwca 2013 r. odmówił M. B. urodzonemu (...) prawa do emerytury. Odwołanie od tej decyzji wniósł M. B., a w uzasadnieniu podniósł, że będąc zatrudnionym od 1 października 1987r. do 30 kwietnia 1992r. w Przedsiębiorstwie (...) wykonywał prace w szczególnych warunkach na stanowisku zbrojarza – betoniarza, a od 9 września 1992 r. do 19 maja 1993 r. i od 20 czerwca 1994 r. do 28 lutego 1995 r. w Przedsiębiorstwie (...)Sp. z o.o. w Z. na stanowisku zbrojarza. Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z dnia 19 grudnia 2013r.(V U 1233/13), oddalił odwołanie ubezpieczonego. W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy w Kielcach ustalił, iż ubezpieczony w okresie od 1 października 1987 r. do 30 kwietnia 1992 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...). W dniu 30 kwietnia 1992 r. były pracodawca wystawił ubezpieczonemu świadectwo pracy, w którym potwierdził powyższy okres na stanowisku cieśli, stolarza, zbrojarza

– betoniarza. W ramach swoich obowiązków ubezpieczony będąc zatrudniony na budowach w kraju jak również na budowie eksportowej w T. w (...) (od 17 lutego 1989 r. do 31 grudnia 1989 r.) wykonywał prace ciesielsko – stolarskie, polegające na wykonywaniu szalunków z desek, a następnie pobierał pręty do zbrojeń, wykonywał zbrojenie, które zalewał betonem, a po 28 dniach zdejmował szalunki. Następnie od 9 września 1992 r. do 19 maja 1993 r. i od 20 czerwca 1994 r. do 28 lutego 1995 r. zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w Z.. Natomiast w świetle dalszych ustaleń Sądu przyjętych w sprawie VU 1233/13 od 1 września 1992 r. do 19 maja 1993 r. ubezpieczony pracował na budowie zagranicznej w J.. W dniu 19 maja 1993 r. Przedsiębiorstwo (...)Sp. z o.o. w Z. wystawiło ubezpieczonemu świadectwo pracy, w którym wskazano, że wykonywał on prace zbrojarzkie. Od 20 czerwca 1994 r. do 28 lutego 1995 r. ubezpieczony pracował na budowach eksportowych w (...). W dniu 8 marca 1995 r. Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w Z. wystawiło ubezpieczonemu świadectwo pracy wskazując, że wykonywał on prace w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku zbrojarza. Ogólny staż ubezpieczeniowy M. B. przypadających na dzień 31 grudnia 1998 r. wynosi 29 lat, 5 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Sąd Okręgowy w Kielcach przyjął, iż ubezpieczony mimo spoczywającego na nim ciężaru dowodu nie wykazał, iż wykonywał on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w ciągu całego okresu zatrudnienia od 1 października 1987 r. do 30 kwietnia 1992 r. w Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku cieśli - stolarza i zbrojarza-betoniarza prace zbrojarzkie i betoniarskie wymienione w wykazie A, dział V, pkt. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Podniósł, że zeznania świadków oraz samego ubezpieczonego są niewystarczające w świetle dokumentacji zebranej w aktach osobowych by uznać, iż ubezpieczony przez cały okres zatrudnienia wykonywał pracę jako zbrojarz. Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, iż niezaliczenie ubezpieczonemu okresu od dnia od 1 października 1987 r. do 30 kwietnia 1992 r. w Przedsiębiorstwie (...) nawet przy uwzględnieniu spornych okresów zatrudnienia od 9 września 1992 r. do 19 maja 1993 r. i od 20 czerwca 1994 r. do 28 lutego 1995 r. w Przedsiębiorstwie (...)Sp. z o.o. w Z. nie pozwala na wykazanie wymaganego 15 – letniego stażu pracy w szczególnych warunkach. Sąd Okręgowy dalej ustalił, iż wyrokiem z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie III AUa 205/14 Sąd Apelacyjny w Krakowie oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowy w Kielcach z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie sygn. akt V U 1233/13. W dniu 18 lipca 2014 r. ubezpieczony wystąpił z kolejnym wnioskiem o emeryturę. Do wniosku nie dołączył żadnych nowych dowodów, w tym świadectw pracy w warunkach szczególnych, ani nie wskazał na żadne nowe okoliczności dotyczące zatrudnienia w spornym okresie. Decyzją z dnia 22 września 2014 r. organ rentowy odmówił M. B. prawa do emerytury argumentując, iż ubezpieczony udokumentował staż pracy wynoszący 29 lat, 5 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym tylko 10 lat, 11 miesięcy i 29 dni okresów pracy w warunkach szczególnych.

W świetle takich okoliczności Sąd Okręgowy ocenił, iż odwołanie od decyzji dnia 22 września 2014r. nie jest zasadne. Sąd wskazał, iż zgodnie treścią z art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. W myśl przytoczonego przepisu postępowanie o ponowne ustalenie prawa do świadczeń może zostać wszczęte tylko w dwóch przypadkach: przedłożenia nowych dowodów, czyli dowodów, którymi organ rentowy nie dysponował w poprzednim postępowaniu oraz ujawnienie okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji, a nieuwzględnionych przez organ rentowy. Jeżeli nie pojawią się nowe dowody lub nie ujawnią się nowe okoliczności, nie jest dopuszczalne wszczęcie postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 powołanej ustawy.

Sąd Okręgowy uznał, iż decyzja organu rentowego z dnia 22 września 2014 r., odmawiająca prawa do emerytury, chociaż nie została wydana na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku brakiem nowych dowodów, które mają wpływ na prawo do świadczenia, to jednak odpowiada prawu. Sąd orzekając w przedmiotowej sprawie wziął pod uwagę problem, który poruszył organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie, iż spór w niniejszej sprawie był już przedmiotem postępowania i został rozstrzygnięty wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie o sygn. III AUa 205/14 oddalającym apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 grudnia 2013 r. wydanym w sprawie sygn. akt. V U 1233/13 oddalającego odwołanie ubezpieczonego od decyzji odmawiającej

przyznania świadczenia emerytalnego z uwzględnieniem okresu zatrudnienia od 1 października 1987 r. do 30 kwietnia 1992 r. w Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku zbrojarza – betoniarza, od 9 września 1992 r. do 19 maja 1993 r. i od 20 czerwca 1994 r. do 28 lutego 1995 r. w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w Z. na stanowisku zbrojarza.

Sąd wskazał, iż przedmiotem sporu w poprzedniej sprawie było, czy skarżący w okresach wskazanych w decyzji z dnia 4 czerwca 2013 r. - tożsamych z okresami wymienionymi w odwołaniu od decyzji z dnia 22 września 2014 r. - był zatrudniony w szczególnych warunkach. Spór ten został prawomocnie rozstrzygnięty przez Sąd w sprawie V U 1233/13 w ten sposób, że odwołanie ubezpieczonego w tym zakresie nie zostało uwzględnione. Jak wynika z ukształtowanego i utrwalonego w omawianej materii orzecznictwa Sądu Najwyższego, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych powaga rzeczy osądzonej ma walor szczególny, który ogranicza jej praktyczne znaczenie. Aczkolwiek rozstrzygnięcia sądowe w tych sprawach ustalają treść łączącego strony stosunku prawnego w chwili wyrokowania, to nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia mogą spowodować przekształcenie treści praw i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone spełnienie się lub upadek przesłanek materialnoprawnych prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Przyjmuje się, że w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych wyrok nie ma powagi rzeczy osądzonej, jeżeli dotyczy odmowy przyznania świadczenia z ubezpieczenia społecznego, a po jego uprawomocnieniu się organ rentowy wydał nową decyzję, opartą na nowych dowodach mających wpływ na ujawnienie rzeczywistego stanu faktycznego i jego prawidłową ocenę, gdyż wydanie nowej decyzji uprawnia ubezpieczonego do złożenia od niej odwołania i zobowiązuje sąd do sprawdzenia jej prawidłowości. Wydanie przez organ rentowy nowej decyzji, także co do świadczenia będącego przedmiotem wcześniejszej decyzji i postępowania wcześniej zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu wszczętego w wyniku wniesienia od niej odwołania - co do zasady - uprawnia ubiegającego się o świadczenie do wniesienia kolejnego odwołania do sądu a wszczęta w ten sposób sprawa cywilna nie jest sprawą o to samo świadczenie w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Dotyczy to również decyzji organu rentowego odmawiającej ponownego ustalenia prawa do świadczenia na podstawie wniosku złożonego po uprawomocnieniu się wyroku oddalającego poprzednie odwołanie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2009 r., III UK 100/08, OSNP 2011 nr 1-2, poz. 24; OSP 2011 nr 5, poz. 53). Zdaniem Sądu Okręgowego sytuacja tego rodzaju, występowała w rozpoznawanej sprawie, albowiem ubezpieczony po uprawomocnieniu się wyroku z dnia 19 grudnia 2013 r., wystąpił w dniu 18 lipca 2014 r. z kolejnym wnioskiem o emeryturę. Ubezpieczony do kolejnego wniosku złożonego w dniu 18 lipca 2014 r. nie dołączył żadnych nowych dowodów, ani nie wskazał na żadne nowe okoliczności dotyczące zatrudnienia w spornym okresie. Ubezpieczony nie przedstawił zatem nowych okoliczności faktycznych powstałych po wydaniu prawomocnego wyroku pozwalających na poczynienie odmiennych ustaleń w zakresie charakteru wykonywanej przez niego pracy niż było to już przedmiotem prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawie V U 1233/13. Wobec tego, że ubezpieczony nie dysponował nowymi dowodami podważającymi ustalenia Sądu w sprawie V U 1233/13, ustalony przez Sąd w sprawie V U 1233/13 charakter pracy świadczonej przez M. B. nie mógł zatem w toku niniejszego postępowania ulec zmianie. Powyższe – zdaniem Sądu Okręgowego - pozwala na stwierdzenie, że skoro nie zostały wskazane żadne nowe okresy ubezpieczenia, a ten, który był przywoływany został już prawomocnie przesądzony, to odwołanie powinno zostać oddalone jako nieuzasadnione merytorycznie.

Ubezpieczony wniósł apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 12 maja 2015 r., zaskarżając ten wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez zmianę decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 22 września 2014 r. i przyznanie prawa do emerytury, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Apelujący zarzucił zaskarżonemu wyrokowi: 1) naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 232 i 233 § 1 k.p.c., czyli naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów poprzez nie dopuszczenie dowodu z opinii biegłego do spraw bezpieczeństwa i higieny pracy na okoliczność, czy wykonywana praca w okresie od 1 października 1987r. do 30 kwietnia 1992 r. w Przedsiębiorstwie (...), i w okresie od 9 września 1992r. do 19 maja 1993 r. i 20 czerwca 1994r. – 28lutego 1995 r. w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. była pracą w szczególnych warunkach; 2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998n r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 2 oraz § 4 ust. 1 Rozporządzenia Rady ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,

polegający na przyjęciu, że wnioskodawca nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach w powyższych okresach, co doprowadziło Sąd do błędnych ustaleń faktycznych, że nie legitymuje się 15 - letnim okresem pracy w szczególnych warunkach i w konsekwencji do niezasadnego oddalenia odwołania. Ponadto apelujący wnosił o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka R. W., na okoliczność wykonywania pracy w warunkach szczególnych w Przedsiębiorstwie (...). W uzasadnieniu apelacji podniesiono, iż Sąd Okręgowy orzekając w sprawie V U 1233/13 dopuścił się mnóstwa uchybień, na które nie zwrócił uwagi zarówno Sąd Apelacyjny w Krakowie rozpoznający moją apelację w sprawie III A Ua 205/14 jak i Sąd Okręgowy w Kielcach w sprawie V U 4360/14, nie zagłębiając się w akta sprawy V U 1233/13, tylko ograniczając się do przeczytania uzasadnienia orzeczenia przyjął je jako swoje. Sąd Okręgowy w sprawie V U 1233/13 rozpatrujący odwołanie poza pobieżnym przejrzeniem dokumentów znajdujących się w aktach rentowych i nierzetelnym przesłuchaniem świadków nie dokonał żadnych ustaleń dotyczących rodzaju i wymiaru zatrudnienia w warunkach szczególnych. Apelujący zarzucał, iż Sąd orzekający w sprawie VU 1233/13 nie dokonał oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, nie wskazał na jakich dowodach oparł swoje ustalenia a jakim odmówił wiarygodności. Wskazano, iż już w odwołaniu z dnia 2 lipca 2013 r. apelujący wnosił o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu BHP. Wniosek nie został oddalony i nie zostało to zauważone przez Sąd Apelacyjny w sprawie III AUa 205/14.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu z uwagi na występowanie przesłanek do odrzucenia odwołania, bowiem Sąd pierwszej instancji orzekał merytorycznie w sprawie, która była już prawomocnie osądzona. Na wstępie warto uporządkować w zasadzie bezsporne fakty prowadzące do takiego wniosku. Podkreślić należy, iż do ponownego wniosku o emeryturę z dnia 18 lipca 2014r. wnioskodawca nie dołączył żadnych nowych dowodów i nie wskazał na żadne nowe okoliczności. Składając ten wniosek do organu rentowego, ubezpieczony nie wskazał również, że wniosek ten jest złożony w trybie przewidzianym w art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U. z 2015 r. poz. 1242 ze zm.), dlatego rozpoznając go, organ rentowy w decyzji odmawiającej prawa do emerytury z dnia 22 września 2014r. nie odwołał się do przesłanek (czy ich braku) z art. 114 ust 1 tej ustawy. Ubezpieczony nie dał zresztą żadnych podstaw do oceny przez organ rentowy wniosku z tego punktu widzenia. Zakład ponownie odmówił więc prawa do emerytury, wskazując tak samo jak w poprzedniej decyzji z dnia 4 czerwca 2013r., iż wnioskodawca wykazał jedynie 10 lat, 11 miesięcy i 29 dni do pracy warunkach szczególnych.

W orzecznictwie ukształtowany został pogląd, że treść decyzji, od której wniesiono odwołanie wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., sygn. akt II UZ 52/99, OSN 2000, Nr 5, poz. 601, Lex nr 40789, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 1999 r., sygn. akt II UKN 204/99, OSN 2001, Nr 5, poz. 169). W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych w pierwszej kolejności wniosek ubezpieczonego jest oceniany przez organ rentowy, a dopiero następnie podlega kontroli sądu. Postępowanie sądowe ma zatem charakter wtórny do pierwotnego trybu postępowania przed organem rentowym. W rezultacie sąd nie może we własnym zakresie ustalać sytuacji prawnej ubezpieczonych, a kontrolna rola sądu powinna korespondować z zakresem rozstrzygnięcia dokonanego w decyzji administracyjnej. Rola kontrolna sądu koncentruje się na ocenie stanu rzeczy stanowiącej podstawę wydanej wcześniej decyzji. W sytuacji, gdy wniosek nie został złożony w trybie art. 114ust 1 powołanej ustawy oraz nie wskazano w nim żadne nowe okoliczności i dowody, decyzja ZUS nie odnosiła się do przesłanek w nim wskazanych i dlatego sąd nie może kontrolując prawidłowość tej decyzji, dokonywać jej oceny pod kątem występowania przesłanek przewidzianych w art. 114 ustawy emerytalno – rentowej,

Dopiero w odwołaniu od decyzji z 22 września 2014r. wnioskodawca złożył wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu BHP na okoliczności oceny czy w spornym okresie, (który został już oceniony oceniany przez Sąd w sprawie VU 1233/13) pracował w warunkach szczególnych. W odwołaniu ponadto wniesiono o dopuszczenie dowodów z załączonych dokumentów, mimo, że wszystkie te dokumenty zalegały już wcześniej w aktach ZUS i były przedmiotem oceny w poprzednim postępowaniu. Powołanie dopiero etapie postępowania sądowego jakichkolwiek dowodów, nie uzasadniało oceny przez Sąd poprawności zaskarżonej decyzji pod kątem spełnienia przesłanek z art. 114 ust.1 powołanej ustawy.

Specyfika spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, może w praktyce wywoływać pewne wątpliwości co do rozumienia pojęcia "sprawa prawomocnie osądzona" zawartego w art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., tym bardziej w kontekście stosowania specyficznej instytucji ponownego ustalenia świadczenia lub jego wysokości wynikającej z art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń. Zgodnie z art. 114 ust. 1 tej ustawy prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Jednocześnie w świetle art. 366 k.p.c., prawomocny wyrok sądu ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami, zaś rozstrzygnięcia sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ustalają treść łączącego strony stosunku prawnego na datę zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.). Jak przypomniał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 29 marca 2012r. (I UK 299/11 11 OSNAPiUS 2013 nr 9-10) generalnie przyjmuje się, że wydanie przez organ rentowy nowej decyzji, także co do świadczenia będącego przedmiotem wcześniejszej decyzji i postępowania wcześniej zakończonych prawomocnym wyrokiem sądu wszczętego w wyniku wniesienia od niej odwołania - co do zasady - uprawnia ubiegającego się o świadczenie do wniesienia kolejnego odwołania do sądu, a wszczęta w ten sposób sprawa cywilna nie jest sprawą o to samo świadczenie w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2007 r., I UK 266/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 79 oraz z dnia 21 maja 2008 r., I UK 370/07). Dotyczy to również tak zwanej decyzji wykonawczej, czyli decyzji co do świadczenia będącego przedmiotem wcześniejszej decyzji i postępowania sądowego zakończonych prawomocnym wyrokiem (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2010 r., II BU 4/10) oraz decyzji organu rentowego odmawiającej ponownego ustalenia prawa do świadczenia na podstawie wniosku złożonego po uprawomocnieniu się wyroku oddalającego poprzednie odwołanie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2009 r., III UK 100/08, OSNP 2011 nr 1-2, poz. 24; OSP 2011 nr 5, poz. 53,). Nie sposób nie podzielić stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w tym postanowieniu, iż wyrok zapadły w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych wówczas nie ma powagi rzeczy osądzonej, gdy dotyczy odmowy przyznania świadczenia z ubezpieczenia społecznego (lub odmowy ponownego ustalenia jego wysokości), a po jego uprawomocnieniu się organ rentowy wydał nową decyzję, opartą na nowych dowodach mających wpływ na ujawnienie stanu faktycznego i jego prawidłową ocenę prawną. Wtedy wydanie nowej decyzji uprawnia ubezpieczonego do złożenia od niej odwołania i zobowiązuje sąd do sprawdzenia prawidłowości decyzji. Jak wyjaśnia dalej Sąd Najwyższy, nie oznacza to jednak, że w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych wydanie nowej decyzji przez organ rentowy zawsze uprawnia do wniesienia odwołania do sądu i nigdy nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, bowiem o tożsamości przedmiotu sporu decyduje nie tylko tożsamość żądania zawarta w poszczególnych wnioskach skierowanych do organu rentowego, ale także stan faktyczny i prawny, jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy w poprzednim postępowaniu sądowym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 529) .

W przedmiotowej sprawie znajduje zatem zastosowanie teza Sądu Najwyższego powtórzona również w wyroku z dnia 13 lutego 2014r. II UK 295/13, iż prawomocny wyrok oddalający odwołanie od decyzji organu rentowego ma powagę rzeczy osądzonej w sprawie z odwołania od kolejnej decyzji, jeżeli jej podstawą są te same okoliczności faktyczne i prawne, co przyjęte w uprzednim prawomocnym wyroku sądu. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż jeśli organ rentowy wyda decyzję dotyczącą tej samej podstawy faktycznej i prawnej, która była objęta poprzednim wyrokiem (zwłaszcza przy braku przesłanek art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), to w razie wniesienia odwołania od takiej decyzji zachodzi powaga rzeczy osądzonej. Natomiast, gdy organ rentowy wyda decyzję odmowną, ale w odniesieniu do innej już podstawy faktycznej niż ta, która była objęta poprzednim wyrokiem, to nie występuje przypadek powagi rzeczy osądzonej.

Podsumowując swój wywód w uzasadnieniu postanowienia z dnia 29 marca 2012r. I UK 299/11 Sąd Najwyższy stwierdził, iż w sytuacji, gdy wcześniej zapadł prawomocny wyrok sądu ubezpieczeń społecznych oddalający odwołanie ubezpieczonego od decyzji odmownej, w której organ rentowy odmówił ustalenia prawa do określonego świadczenia, zaś wnioskodawca ponownie ubiega się o to samo świadczenie w kolejnym postępowaniu odwoławczym (sądowym), to możliwe są następujące przypadki: 1) został złożony nowy wniosek o świadczenie, bez powołania się na nowe

dowody lub okoliczności istniejące sprzed daty wydania decyzji oraz bez powołania się na nowe, późniejsze zdarzenia - wówczas zachodzi powaga rzeczy osądzonej w myśl art. 366 k.p.c.; 2) w nowym wniosku ubezpieczony powołuje się na późniejsze zdarzenia, które miały miejsce po zamknięciu rozprawy w sprawie poprzedniej prawomocnie zakończonej - wówczas nie ma powagi rzeczy osądzonej, jakkolwiek ze względu na treść art. 365 § 1 k.p.c. występuje związanie sądu orzekającego w aktualnym postępowaniu poprzednim wyrokiem; 3) w kolejnym wniosku ubezpieczony powołuje się na nowe okoliczności lub dowody istniejące przed datą wydania poprzedniej decyzji - wówczas zastosowanie ma art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W tym ostatnim przypadku należy w pierwszej kolejności zbadać przesłanki dopuszczalności złożenia takiego wniosku i w razie stwierdzenia ich braku organ rentowy powinien odmówić ponownego ustalenia prawa do świadczenia, także wówczas, gdy brak wpływu na świadczenie wynika ze związania wyrokiem sądu wydanego poprzednio co do tego świadczenia (art. 365 § 1 k.p.c.). W przedmiotowej sprawie ponowny wniosek o emeryturę nie został złożony w trybie art. 114 powołanej ustawy i we wniosku na podstawie którego zapadła zaskarżona decyzja ubezpieczony nie wskazał na żadne nowe okoliczności i dowody, które mógłby ocenić organ rentowy z punktu widzenia normy wynikającej z tego przepisu, a zatem wystąpiła pierwsza z opisanych przez Sąd Najwyższy sytuacji, która uzasadniała odrzucenie odwołania z uwagi na powagę rzeczy osądzonej.

W rozpoznawanej obecnie apelacji od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 12 maja 2015r. skarżący skupił się na zarzutach dotyczących wad postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 19 grudnia 2013r., mimo, iż rozstrzygnięcie to było przedmiotem oceny przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, który wyrokiem z dnia 10 czerwca 2014r. (III AUa205/14) oddalił apelację ubezpieczonego. W niniejszej sprawie, w odwołaniu od decyzji ubezpieczony domagał się uwzględnienia identycznych okresów pracy w warunkach szczególnych, jak okresy, które ocenił już Sąd w poprzednim postępowaniu. Taki tryb ponownej weryfikacji prawomocnych orzeczeń sądu, z pominięciem przesłanek art. 114 ust.1 powołanej ustawy jest jednak niedopuszczalny.

Reasumując, skoro organ rentowy wydał decyzję dotyczącą tej samej podstawy faktycznej i prawnej, która była już objęta poprzednim prawomocnym wyrokiem sądu, to odwołanie od niej nie mogło być merytorycznie rozpoznane przez Sąd z uwagi na powagę rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 199 §1 pkt 2 k.p.c. Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. W myśl art. 379 pkt 3 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi wówczas, gdy sprawa o to samo roszczenie między tymi samymi stronami została już prawomocnie osądzona. Wobec powyższego na podstawie art. 379 pkt 3 w zw. z art. 199 §1 pkt 2 i art. 386 § 3 k.p.c. Sąd uchylił zaskarżony wyrok i odrzucił odwołanie.

Agata Pyjas – Luty Krystian Serzysko Dariusz Płaczek